

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 8.

V Trstu 10. aprila 1897.

Letnik I.

S é n.

Liki srébrna tančica
Lega lunin svit na drevje,
V dremajočem snú se ziblje
Gosto listje in vejevje.

In v to noč zvenijo zvoki,
Kot bi pela gozdna vila.
Menda je ta čarna pesem
Meni dušo omotila.

Morda pa, da ni to pesen,
Ki jo poje vila v gaji;
Morda bil je sén o tebi,
Dragec, v daljnem tujem kraji.

V i d a.

Spomlad.

Spomlad, spomlad! Od tajne sreče
Srcé se širi mi, trepeče.
Lehak korak po travi stopa,
V svetlobi se telo mi kopa.

Krepilna luč, svetloba živa
Po udih mojih se preliwa,
In duša ta v željah brezmejna,
Kako jo srka, poje žejna!

Priroda sveta, svit spomladnji
V kotichek tvoj prodrè najzadnji,
Življenje, gláve, srce vsako
Temè pa morje krije tako!

Kazimir p^t. Radič.

Prijateljici.

Spisala Márica II.

I.

„Veš, Stana, še danes se moram smejati, spomnivš so včerajšnjega dne, ko te je moja sestra seznanila na tako šaljiv način z onim Nemcem iz „rajha“.

„Da, da, Vera, kakor sem že omenila milostivej, izvrstno gradivo za kakšno veseloigro“, dejala je navorjena na oknu sloné. „Kedo pa gre tam le po cesti naravnost k nam, če se ne motim?“

„Saj res, ti ga ne poznaš! Prišel je šele leto po tvojem odhodu, no, pa da ti povem: doktor Rus ljubljeneec mojega očeta, zahaja rad k nam, ...! je že tu! Povem mu našo šalo!“ Na lahno trkanje odzvala se je Vera z običajnim „Prosto“! Doktor vstopivši, se je elegantno poklonil, Vera pa ga je pozdravila podavši mu roko z besedami: „Čast, gospod doktor, dobro došli, čeprav očeta ni doma“. „Z gospodom sodnikom bi bil rad govoril radi volitve, vi pa imate poset... pardon! da sem vas motil, gospica Vera“.

„O nikakor niste motili, počakajte vendar malce, oče bi mi štel gotovo v zlo, da bi ne sprejela njegovega najljubšega prijatelja. Pojdite, da vas seznanim s svojo prijateljico učiteljico Stano Dobrinovo, ki ostane za nekaj časa moj ljubi gost, kaj ne, da mi jo pomagata kratkočasiti?... Sedaj pa sedimo in vi gospod doktor nam kaj povejte!“

„Najprej prosim, gospici, da mi dovolite mojo obligatno cigaretko, potem pa hm, povedal da bi kaj! Dolg čas je bilo tu-le, prazno vse, ko nam je ušla gospica Vera zopet za par dnij k sestri“.

„Oh, to so vam bili krasni dnevi za nas kaj ne, Stana, veste gospod doktor, tudi Stana je bila tam, kar iznenadila nas je. Pogodili smo imenitno šalo. Le poslušajte! Stano zadržalo je vréme, da je prišla dan pozneje kakor jo bila napovedana. Istega dne je pa prišla naša sorodnica baronica Orlova. V gradu ima moj svak ravno sedaj nekega nemškega tehnika, katerega potrebuje za

nekaj časa v svojih tovarnah. Ko smo sedele popoldne vse tri: baronica, sestra in jaz v perivoju, pride slučajno mimo imenovani tehnik Schulz, in sestra posepne baronici, da jo predstavi za pisateljico Stano, Verino prijateljico, kar je tudi storila meni nič tebi nič. Baronica je dobro igrala svojo novo ulogo a Stana, iznenadši nas drugi dan, ulogo baronice, kajti za baronico jo je predstavila sestra zopet Schulzu.

„Ha, ha, izborni“, smejal se je doktor, „a dovolite je-li gospica Stana pisateljica?“

„Veste, gospod doktor, tako me nazivlja moja prijateljica, odgovorila je Stana, a tega naslova ne pridevam si še nikakor za sedaj, pač pa čutim v sebi moč, s katero upam koristiti svojemu domu na pisateljskem polju.“

„Pesniško žilo ima Stana“, dejala je Vera doktorju, ki je nadaljeval k Stani:

„Živela ideja, čeprav nisem prijatelj emancipiranih ženskih, sosebno pa pesnikujočih ne, a ugaja mi, da hočete delovati za narod.“

„Počasi, počasi, gospod doktor“, grozila mu je Vera, „drugače vas zapišem v isto vrsto z onim Schulzem, ki je tudi vedno zabavljaj pisateljicam; ko je pa zvedel, da je moja prijateljica nadarjena s tem darom, se mu je moja sestra nehote osvetila s povedano šalo. Kajti danes sem že dobila pismo od sestre, da Schulz že vse ve, kar ga je spravilo v grozno zadrego. Proti pseudo-baronici Orlovi zabavljaj je grozno zoper pisateljice, osobito zoper malenkostno Stano, zvedevši pa pozneje, da je o Stani govoril — Stani sami, bil je dovolj kaznovan in osmešen.“ „Gospica Vera, milosti, opravičeval se je doktor, nisem menil nič hudega, saj poznate mojo mrznjo na vse, kar se stika. Meni se vidi, da se mora vsaka misel, vsak nazor pokoriti stiku, in to je zoperno za tako svobodo ljubečega človeka, kakor sem.“

„To se pa motite“, posegla je Stana vmes. „Naj si bo podoba še tako lepa, če je v slabem okvirju, ne napravi tistega vtisa, kakor v lepem. Ravno tako je pa z mislijo! V čem lepši obliki se nam daje, tem lažje vkrade se nam v dušo, in jaz menim, da je najdostojnejša oblika i za najplemenitejšo, najsvobodnejšo misel vezana beseda, nikdar pa spona.“

„Dobro, dobro, gospica, jako ste samezavestni. Ne dvomim, da Vas še zasačim enkrat s cigaretko v ustih, potem ste pa itak celo podobna ruski nihilistovki. Čakajte v prvem romanu, ki pride iz mojega peresa, igrali bote glavno ulogo take male nihilistovke.“

Rekla ni Stana nič, a pogledala je Vero, mislé si: „Le čakaj, ti doktore, glej, da jaz ne porabim prej tvoje osebe v kakšnej si že bodi ulogi... cigaretko sama pa me še ne naredi nihilistovko.“

II.

„No Stanka, kako ti ugaja?“ prašala je Vera ko so se jedva zaprle dveri za doktorjem. „Hm, Vera, v celoti ima mož res nekaj impozantnega, ne čudim se, če je skušnjava za ženska srca, a njegova vnianjost razkrojena... bele obrvi, br, rdeči lasje, rdeče brke, ta barva že od nekdaj ne uživa zaupanja. Taki ljudje so hudo-

mušni. Pogled njegov ima pač nekaj čarodejnega. Vera, varuj se, meni se ne vidi vse prav.“

„Oh, duša prijateljska, dobro da si pri meni! Ti mi gotovo spametuješ srce“, dejala je Vera. „Meniš, da ga res ljubim? Ali je to ljubezen, če se jezim nanj, kadar ga ne vidim?“

„Seveda, če se jeziš zaradi tega, ker ne pride!“

„Oh, ti hudomušnica, čeprav si črnolaska! Sovražim ga, veš, da ima tako moč nad menoj, a ko pride in me pogleda, sama ne vem, ali mi mre srce sreče ali boleti.“

„Eh, zakaj boleti, če ti ugaja, če te ljubi, kakor se mi vidi. Prakso kakor zdravnik ima pa tako lepo, kakor si mi pravila, da preživi lahko tako ljubeznivo igračico, kakor si ti.“ „Jaz pa vedno mislim“, zavrnila je Vera z globokim vzdihom „da bo iskal petično dekle, mene pa trapi za kratek čas, a vendar mi je drag. Veš, Stana, samo tebi bi ga privoščila, drugej nobeni.“

„Ha, ha“, dejala je Stana s posmehom. „Le imej ga, jaz doslej še nisem našla možkega, ki bi se mi zdel vreden ljubezni. Pojdi s tem samoljubnim spolom! Dokler še ni celo gotov svoje žrtve, laska se in laska, a ko je navezana na veke nanj in se je že naveličal, kaže se v svojej pravej podobi.“

„Stana, jaz menim, da je doktor izjema, še danes pišem bratu, naj se osvobodi te dni in priredi tebi na čast večji izlet. Povabiti hočemo na udeležbo ves mladi svet nam znanih rodbin, da se bomo dobro imeli, on bo tudi povabljen, ti ga pa opazuj in spoznavaj, kar ti bo gotovo lažje nego tu doma, kjer bi lahko prišel na najino nakano. Sedaj pa obedovat! Oče je na komisiji, obedovali bodeva sami, dejala je Vera in prišla ljubko Stano okoli pasa, a meni je itak ljubo, da naji nihče ne moti, ker se imava tako redko kedaj....“

III.

Postaren vdovec Rušič bil je sodnik v malem mestu R. na Slovenskem. Vera, njegova enaindvajsetletna hčerka, bila mu je najdražje na svetu, odkar mu je smrt ugrabila ljubljeno soprogo, ki je bila za svoje dobe daleč okoli znana lepota. Vera jej je bila celo podobna, zatorej jo je rajši imel nego par let starejšega sina in najstarejšo hčer, ki je bila omožena z bogatim slovenskim vlastelinom in tovarnarjem. Sploh pa je negovala Vero vsa rodbina radi njene plemenite duše in ljubeznivega vedenja. Sodniku ni bila le dobra hčerka, ampak tudi vrla gospodinja. Ni čuda, da jo je oboževal ves možki svet blizu in daleč, in da so jo stavile matere v vzgled svojim hčeram, čeprav jim dostikrat ni bilo všeč, da so se polagoma zgubili vsi čestilci njihovih hčer, kakor hitro je prišla ob roki očetovej v družbo Vera, ljubka kakor prvi pomladni cvet in dražestna kakor gorska vila.

Vera ni bila koketa, za možki spol se ni menila dosti, zato so pa tem bolj zavidali tovariši doktorja Rusa, kateri je bil odlikovan z Verinim posebnim zanimanjem. Rus se je naselil pred dvema letoma kakor zdravnik v mestu. S sodnikom sta se izvrstno razumela, vezala ju je sveta vez — ljubezen do naroda. Zaprisegla sta, da

hočeta s pomočjo zvestih drugov izpodkopati v mestecu tla umetnemu nemškutarstvu, uprizarjaje besede, na katerih sta s svetim ognjem navduševala občinstvo za narod in njegove svetinje. Sodnik je jemal ob takih prilikah Vero seboj, ki se je seznanila z doktorjem, in navdušili so jo osobito njegovi duhoviti govori, kajti Vera je bila Slovenka z dušo in telesom... Govoril o ljubezni jej sicer naravnost nikoli ni, a sem ter tja kakšna pomembna besedica, žaren pogled in tisoč drugih malenkostij je za devotke mnogo nevarneje orožje... In ravno to, da doktor Veri nikoli ni dal zaželjene besede, a vendar vedel se proti njej tako, da ni bilo dvoma o njegovem smotru, navdajalo je bistrogledno Stano s temnimi slutnjami. Pa ne, da bi bila na podlagi lastnih skušenj tako nezaupna proti možkemu spolu, le našla se ni bila doslej nobenega, kojemu bi bila zaupala... Bila je hči preprostih starišev z bližnjega sela. Obitelj ni bila premožna, razven nje so bile še tri sestre, in oče, dobro vede, da ne more voliti nobenej velike dote, skrbel jim je za kruh. Stano je dal v učiteljske, češ, bistra dekle je in dobivši službo, lahko mu pomaga včasih pri odgoji ostalih sestic. Ni se motil, kajti Stana je res živela le za svojo obitelj in strastno ljubila svoj narod. Veselje jo je bilo gledati, kako je včasih navduševala svoje tovarišice z vzneseno besedo za majko Slavo ter jim pokladala na srce, naj malce manj žrtvujejo modi, da jim preostane vsaj nekaj za narodni davek. Ogenj in življenje bila jo je ob takih prilikah vsaka mišica, sveti plamen pobarval jej je drugači blede obrazek in ustnice so jej trepetale notranje oduševljenosti za sveto stvar. Taka je bila torej Verina prijateljica Stana, nekaj mlajša in drobnejša od nje.

IV.

Bilo je drugi dan po izletu, ki je vspel nad vse pričakovanje. Sodnik se je vrnil baš s svojega običajnega sprehoda po obedu in ker ni našel Vere in Stane v sobah, iskal ju je in našel na vrtu pod oblastno lipo. Prisedel je k njima z dolgim čibukom, in pogovarjali so se o včerajšnjim izletu.

„Kako vam je kaj ugajala včerajšnja družba, gospica Stana?“ prašal je sodnik.

„Raz splošno stališče dobro, kajti kedor se je dolgočasil, bil si je res sam kriv, a kar se tiče posameznikov, n. pr. onega medicenca Vršiča, o katerem upam, da nima dosti somišljenikov med velikošolci, moram reči, da me je grozno užalil na mojej narodnej zavesti.“

„Kako to, Stana“, prašala je Vera, „tega mi še nisi omenila.“

„Veš, ko smo šli s kolodvora in jo zavili proti gori, zgubila sem jaz svoj ogrtač. Ravno ob vznožji pa pričece z njim k meni tisti Vršič in me prosi, ali dovolim, da mi ga nese on na vrh in ostane pri meni. Dovolivši mu, ker me je zopet vleklo spoznati mišljenje mladega naraščaja, govorila sva o marsičem, prašala sem ga tudi ali je že čital novi ženski list, na kar mi ta blaziranec nesramno odgovori, da že več nego štiri leta ni čital nič slovenskega, češ, da najde na nemškem jeziku dosti več izbornega čtiva. Opozerivši ga na najhujše pojave

naše literature, na koje smo lahko ponosni, izrazila sem se, da ne bi verjela nikoli takih nazorov slovenskega visokošolca, ko bi se ne bila prepričala osebno. Dejala sem mu, da vzlic temu ne prestanem zagovarjati nad, katere stavi narod v akademiško mladino, a on se je smejal mené, da smo Slovenci grozno idejalen narod, naše ideje da so neslane, neumne, humbug itd. Pobahal se je tudi, da je izstopil iz Triglava in je gost... „Carniole“ in to zaradi osebnostij.

Začudila sta se oba poslušalca, sodnik je pa menil, da je sicer v Slovencih navada, da zaradi zasebnih spletk trpé javne narodne stvari.

„A da bi rajni oče Vršič, ki je bil eden najodločnejših sinov Slovenije, vedel, kako daleč je moralno propal njegov sin, stresel bi se v grobu.“

„Odličan Slovenec njegov oče?“ prašala je čudom Stana.

„Da, da, gospica, povzel je besedo sodnik, a mati... Nemka. To je rak na telesu naše mile domovine... tako... tako, sedaj pa moram v „Narodni dom“, kjer ima sejo podporno društvo za slovenske visokošolce.“

„In ti Stana, včeraj sta bila dlje časa skupaj z doktorjem, kakšna je tvoja sodba o njem?“ prašala je Vera v eni sapi.

„Veš, Vera, narodnjak je, a menim, da bi se ne premišljal dolgo vzeti tujko za ženo, ako bi mu prinesla dosti tisočakov. Duhovit je Rus, ne čudim se, da te je omamil, a jaz menim, da ti tiči bolj v domišljiji nego v srcu.“

„Meniš, da me ljubi?“

„Sedaj mogoče površno, veš, ugaja mu, da si je vkrotil najbolj hladno in najbolj oboževano mladenko.“

„In da bi on žrtvoval denarju svojo narodnost“, čudila se je Vera.

„Da, jaz nobenemu ne zaupam v tej točki. Le poglej! Naši najslavitejši rodoljubi imajo tujke za žene, katere jim potem vzgajajo deco v tujem duhu. Dandanes možki niso več izbirčni! Ne gleda na drugega, ko se ženi, kakor na denar. Zato pa tako propada od dne do dne družbinsko življenje. Veš, kaj mi je še rekel oni dijak na izletu? Da živi le za užitek. Če se bo ženil, bo se le radi denarja. Na moj ugovor, kaj bo pa z ženo, spoznavši, da nista drug za drugega, odvrnil je: „Njene novce lahko rabim vzlic temu, ž njo mi pa itak ni treba živeti.“

„Meni se vidi, da so dandanes v tej točki pač vsi možki edini, a če misli človek na ubogo deco in njeno vzgojo, gabijo se mu taki sebični ljudje. Ne rečem, da bi bili koristolovci le možkega spola, a med slovenskim ženstvom so le redke koristolovke.“

„Da, prav praviš, Stana, popolnoma podpisujem tvoje nazore, veš ponosna sem na svojo prijateljico! Če se ne omoži nobena od naji, na starost bova pa živeli skupaj. Nekaj dote bom že imela, ti pa svojo pokojnino, o veš, to bo idilično, mirno življenje!“

„Precej let pozneje... Vera in Stana sta bili zopet...“

skupaj. Sedé pod ravno isto staro lipo kakor nekaj, pravili sta si svoje dogodke, kajti po zadnjem svidenji občevali sta le pismeno.

„Kaj ne, da si srečna sedaj, draga Vera“ dejala je Stana. „Veš, takrat mi je bilo pač strašno težko, ko sta se ločila z doktorjem. Zakaj pa je pravzaprav šel iz vašega mesta?“

„Menil je, da ga je treba ob jezikovnej meji in se kmalu preselil v trg L. Vedno manj in manj smo slišali privatnega o njem, le časopisi so bili vedno polni njegove hvale. Jaz sem bolj in bolj spoznavala, da me je vezala nanj le velika oduševljenost, s katero se ogrevam še vedno za vsacega narodnega boritelja. Kakor sem ti lani poročala, slišalo se je, da se je dr. Rus potegoval močno za neko bogato, bogato... nemško „plemenito“, ki pa se e odločila rajši za nekega ruskega kneza. Ni mi žal zanj, kajti to-le je vsa moja sreča, dejala je Vera, dvignivši na roke malega sinčka, ki jej je bil baš prinesel v krilo poln klobuček najrazličnejših cvetov s travnika, kjer se je igral s pestunjo.

„Glej, Stanče, to je naša ljuba Stana, daj tudi njej rožic; mamica jo ima jako rada“.

„Stanče tudi rad“, dejal je štiriletni dečko.

„Kaj pa soprog?“ dejala je Stana.

„Oh, najboljši človek! Ti Stana, moj Milan in pa Stanko, ste moji biseri na svetu. Veš, žal mi je, da ni sem Milana poznala že prej. Vsak dan ga bolj ljubim in moja prva skrb je, da bo najin sinček tudi tak narodnjak-poštenjak. Pa sedaj ne smem več hvaliti, kajti tam le prihajata z očetom, in če on sliši, se mi še prevzame. Kaj pa ti Stana, ali še res nisi našla nobenega, ki bi bil vreden tvojega zaupanja?“

Drugikrat o tem, moja Verica, da si le ti srečna!...

Bodimo obzirni!

Spisala Sava

Rahla obzirnost je v krogu družinskega življenja neprecenljive vrednosti — pa tudi v občevanji z ljudmi izven rodbinskega kroga je neizogibno potrebna. Ona je pravi znak rahločutnega ženskega srca, ki požene uže svoje kali v nežnem otroškem srci; ona je takorekoč prirojena, ter se po pravi vzgoji stoprav razvije v dičen cvet.

Vendar je obzirnost dvojna: jedna izhaja iz plemenitega duha in rahločutnega srca — druga ima svoj izvor v pòdli samopašnosti in malenkostnem mišljenju.

Plemenita obzirnost je ona, po kateri ne gledé na svoje ugodnosti pomagamo bližnjemu do njegovega blagostanja — akoravno nam je včasih pretrpeti male žrtve. K tej obzirnosti navajamo deco, da se mirno in tiho igra, mej tem, ko biva gòst v naši hiši, — o času, ko oče počiva ali čita; — vadimo te obzirnosti dekletce, da potrpežljivo prenaša sitnosti mlajšega bratca; te obzirnosti vadimo mladino v občevanji s starimi ljudmi, —

napram sorodnikom, napram poslom! Obzirnosti se vadi mladina napram svojim — napram tujcem! Ta obzirnost je neko spoštovanje, ki se ne javlja v besedah, temveč prešinja vso zunajnost človeka — in se nikdar ne spozabi. Izmed takih ljudij spoznaš brezobzirneža — na hip.

Obzirnost iz pòdle samopašnosti, malenkostnega mišljenja je druga. Tu sem spada četa takozvanih „stanovskih“ obzirnostij. Puhlost, krivi nazori o življenju in človeški družbi, predsodki so nje kali. Ona prouzroča neizmerno škodo rodbini! Iz „stanovskih“ obzirnov se živi v razmerah, katerih nikakor ne vzmore niti njih omika, niti jih ne vzmorejo dohodki. Iz „stanovskih“ obzirnov se oblači potratno, se vzdržuje tolpa poslov; iz teh obzirnov se brani hčeram, da se ne izuče za kak poklic, niti se ne navajajo samostojnosti! Iz teh obzirnov se silijo mladenci k studijam na visokih šolah h čemer pa jim nedostaje veselja kakor zmožnosti! Iz teh obzirnov se jih odteguje stanovom, v katerih bi lahko in mnogo storili v obči blagor. S kratka: iz same „obzirnosti“ zavozijo se na kriva pota — ali pa se zahteve mladih ljudi pritirajo do višin, katere jim ostanejo nedosežne ter jim ne prinašajo drugega nego kopo prevár.

Brezobzirnost — nasprotna lastnost — je — bodisi v dobrem — bodisi v slabem pomenu besede — povse možka lastnost. — Kakor se pa brezobzirnost šteje ženski v najvišje zlo — v isti meri se brezpogojno odpušča možkemu. Kedo bi zameril krepko in neumorno delujočemu možu — ako v obilih svojih poslih ne upošteva vseh okolščin, katere zahtevajo njega obzirnost! Dá, tudi brezobzirnosti imamo, ki so vredne najvišjega priznanja. To je brezobzirnost onih mož, katerih niti lastna sreča, in lastno življenje in njega ugodnosti ne odvrnejo od spoznane resnice! Mož, ki deluje po notranjem prepričanju za dobro stvar ne sme poznati obzirnosti do ljudi, ki ga motijo v težnji za njegovim smotrom. Njega brezobzirnost je brezobzirnost plemenitega junaka — ki ne upošteva solz in prošenj svojcev, žrtvuje svoje življenje za svojega bližnjika — žrtvuje za obči blagor — za vzvišeno idejo! Zgodovina nam imenuje na stotine takih mož. V taki brezobzirnosti si delajo pota veliki duhovi, slavni pesniki, umetniki.... Iz take brezobzirnosti, ki nam kaže neupogljivost močnih duhov — izvira ponosno in tiho prenašanje neizrečenih muk kristjanskih mučnikov vseh dob.

Brez te brezobzirnosti bi ne bilo napredka, nikake kulture! Mej ženami baje ni takih močnih brezobzirnih duhov? Mi pa bi vendar k njim prištevali vse one odločne, neustrašene žene, ki so v novejšem času nastopile kot vzgojiteljice in čuvajke zatiranih svojih sestra, ter s previdnostjo in zmernostjo mnogo, mnogo koristile njih duševnemu napredku. Da, tudi te so močni duhovi — ki, sveste si pravičnosti svojih zahtev — ne gledajo ni na desno, ni na levo, kaj poreko ozkosrčni njih „prijatelji!“ — Tudi tem gre zasluga one vzvišene brezobzirnosti, ki je sorodna junaštvu. Sledite jim ve, katere se čutite zmožne k temu poklicu! Ta brezobzirnost ne izključuje nežnočutne obzirnosti! —

Za vasjo.

Ob potu za vasjo
Molče midva stojiva,
Noč tiha na zemljo
Mir blaženi izliva.

A nama pa srca
Noč tiha ne umiri,
Ko v njem obup vihra,
Ki ga ljubezen širi.

Povsod, povsod sladko
Narava že počiva,
Midva pa za vasjo
V solzah bolest topiva.

Kristina.

Ob znamenji.

Spisala Milka.

Na koliko krajev vodi te steza ob znamenji! Pravo križpotje je tukaj. Romarji si kaj radi oddahnujejo tu-le predno zavijajo navzgor v samostansko cerkev. Koliko siromakov poseda ob tem znamenji v romarskih dneh prose blagodarov mimoidoče! „Bog plati! — Bog povrni! Bog Vam daj zdravje! Za vas in dušice v vical!“ — hite izgovarjati revčeki ob znamenji; ter v čudno, pretresujočo harmonijo združujejo se ti otožni glasovi.

Da bi to znamenje znalo povedati koliko vzdihov je že slišalo, koliko solz je videlo pretakati! A ono le molči, molči, nemo zbira krog sebe krdelce ponesrečencev, dopuščajoče jim, da krog njega posedajo in čakajo, čakajo dokler jim usmiljena roka poda milodara.

Kako krasen prostorček je ob znamenji. Pod tabo, nad tabo, krog tebe — kos raja. A ta siromaček, ki dan za dnevom sloni ob znamenji, težko, da bi prihajal gledat prekrasno okolico. Njegovo obvezano oko ne sili zvedavo izpod razstrganega robca v svet, Drugo od bolečin rudeče pa milo upira v potnike. Od zgodnje pomladi do pozne jeseni vidiš ga lahko vsak dan ob znamenji. Prava podoba nesreče in bolesti. Brgli slonita mu ob straneh kakor zvesta čuvaja; lesena noga čudna podpora živemu truplu, deloma hroma roka mrtvo visi ob životu in pa še obvezano oko....

Kakor kamen trdo bi moralo biti srce, kogar ne bi ganil pogled, na to tako spačeno človeško bitje. — Dan za dnevom prihaja ali bolje lazi k znamenji ob poti in čaka milostinje.....

Pred dvajsetimi leti — kako veselo je ukal in vriskal Strnadov France, ko so ga odbrali k vojakom! Gospodarju, zvedevšemu novico, da so njegovega „prvega“ hlapca potrdili v vojake, ulile so se solze po lici debele kakor lešniki. Pa kako bi ne, saj ga je imel tako rad kakor svojega sina. Na tihem je sklenil dati svojo Lenčko Francetu, ki je prav priden in pošten fant. Lenčki pa niso bile mnogo mar te čednosti Francetove, pač

pa njegovo res lepo možko lice in njegova lepa rast.

In ukal in vriskal je France, ko mu je Lenčka pripenjala šopek in ukal in vriskal je, ko si je listek (znamenje potrditve) potiskal za trak na klobuku, in ukal in vriskal je, ko je sedel na koleselj se zetenim kocem prevlečenim, in zaukal je še jedenkrat, ko je zapustil domačo vas. —

Leto 1878. razburilo in vznemirilo je marsikakega očeta. Marsikatera mati je jokala in molila, molila in jokala, da bi se njen sin povrnil iz boja. Marsikatero dekle zaobljubilo se je na božjo pot, če „on“ pride iz vojske domu. Vojska je bila v Bosni in še celó s Turkom. „Moj Bog, — če jih več nazaj ne bo!“

Pa prišli so, hvala Bogu, nazaj ti fantje in možje, sinovi in ženini. Večina prišla je zdrava in svetinja, znamenje hrabrosti svetila se jim je na prsih. Ranjenci prihajali so kasneje, kakor je kateri ozdravel.

Pol leta je že preteklo od bosenske zmage, ko se je naš France pripeljal v domačo vas. Ni več ukal in vriskal.

Ob dve brgli oprt korakal je počasi proti hiši nekdanjega gospodarja. Zaplakal je stari mož, zagledavši ga, in zopet so se mu vdrle solze kakor lešniki debele.....

„Lenčka, kedaj pa bo poroka s Francetom?“ jo nagajivo povprašuje sosedov Tone. „Lej ga, zdaj se je vrnil od vojakov! — „Molči, veš, saj tisto ni bilo res, da bi se mi dva kdaj rada imela. — Jaz ga nečem, po kaj bi mi bil pri hiši? — Še otrok ne bi mogel zibati, ko je ves prestreljen... Bolje bi bilo zanj, če bi umrl“....

Pa France ni umrl. Klical je, klical smrt, da bi ga rešila vseh težav in trpljenja pa, ali ga ni videla, ali ne slišala, smrt le ni prišla ponj.

Videl je svatovščino nekdam svoje, bogate Lenčke in Toneta. Slišal je godbo na cesti in šepal ob brglah ven, kjer jo je hotel še enkrat gledati dekle. Tam ob znamenji je čakal svatov, pa jih ni več videl. Našli so ga ravno ti brezzavestnega ležati pod znamenjem.

Vročinska bolezen se ga je lotila, skrivila mu život in pustila mu deloma plešasto, deloma osivelo glavo. —

In ni umrl France Strnadov. Tam ob znamenji prosi dan na dan milodarov in čaka potnikov, in večkrat prosi, da bi prišla ponj „zadnja ljubica, bela smrt“. —

Zopet par besedij o čitanju.

Spisal Čestimir.

Človek obstoja iz telesa in iz duše, in mora lepo skrbeti za eno in za drugo, kajti skrb za lastni obstanek, razvitek in napredovanje je ena izmed njegovih poglavitnih dolžnostij.

Skrbeti za samo telo in zanemarjati duha, je napačno, krivo; kakor tudi ni prav skrbeti za samo dušo in puščati v nemar telo. Eno in drugo je tesno združeno v jedno človeško bitje; človek je pa odgovoren za celoto.

Da se telo vzdržuje zdravo in čvrsto, zna že otrok, da mu je najprej treba primerne, zdrave hrane, katera se mu spreminja v kri, v meso, v mišice, v živce in drugo, ter nadomešča tu in tam vse, kar se v napornem delu obrablja in izgublja. Po zdravi hrani se telo lepo razvija in se dobro počuti; lica se rudečijo, iskrijo se oči, mišice pa in živci se vztrajno in pravilno odzivajo na vsako povelje, na vsako potrebo.

Veliko seveda, da ne rečem vse, je na tem ležeče — kaka naj je hrana. Zdrava hrana — zdravo telo; slaba hrana — slabo telo; ostrupljena hrana — ostrupljeno in brzi smrti namenjo telo.

Toda moj namen ni, da govorim niti o telesu niti o njegovem negovanji; omenil sem to le mimogrede, da od prave telesne hrane takoj pridem do dušne metaforično zvane hrane, osobito do one, katero duša dobiva iz knjig.

Odveč bi bilo, ako bi tukaj ljubeznivim bralkam razkladal in povdarjal prednost duše nad telesom. Važna in esencijalna sta za nas ena in drugo; a če ju pogledamo količkaj natančneje, spoznamo brez težave, na prvi mah, da duh visoko nadkriljuje telo, in da je ravno on, vsled katerega človek presega vse druge vidne stvari. Res je sicer, da je tudi naše telo nekaj posebnega, čudovito fino razvitega in krasnega; posebno lice je tako milo, tako umno in polno vsakojakih čarov, da mu ni primere. A vendar telo je le telo, tvarina podvržena žalostnim izpremembam in konečnemu poginu.

Tudi neumna živina ima svoje telo iz ravno iste tvarine kakor je imamo mi; in neke opice ga imajo tako našemu podobno, da se je baje človek v teku vekov razvil iz njih; saj je znano, da nekterim učenjakom je mnogo do tega, da se morejo pobahati pred svetom s takim kosmatim sorodstvom „fin de siècle“. Čestitam mimogredé visokorodnim učenjakom, kojih genealogija seza tako daleč nazaj, ter nadaljujem.

Telo naše torej, dasi imenitno, ni še vendar Bog zna kaka posebnost, ker radi njega samega bi ne bilo še bistvenega razločka med nami in med neumno živino. Prava bitnost človeka ima svoj začetek v duši; duša torej je mnogo bolj važna nego telo. A čem važnejša je, tem večjo pozornost in skrb moramo obračati nanjo.

Že sama pamet nas uči z neovrgljivimi dokazi, da duša ne pogine, kedar se loči od telesa, ampak obstoja dalje. Vera pa nas uči že od mladih nog in pamet zopet z dokazi potrjuje, da za pozemeljskim življenjem pride drugo neskončno srečno, ali neskončno nesrečno, kakor ravno si ga človek zasluži na tej zemlji.

S tem pomislekom moremo še posebno skrbeti za dušo, in jej dajati take hrane, da v tem ko se lepo razvija in vsestranski napreduje na tem svetu, ne zgreši poti, po kateri jej je hoditi do konečnega cilja na drugem.

Da, da! tudi duša hoče imeti svojo hrano; brez nje izgublja moči in omahuje sredi pota, kakor lačno telo. Ali ta hrana je različna in raznovrstna; toda kakoršnekoli vrste si bodi, zdrava mora vsekakor biti, da ne skoduje.

Po tem precej raztegnjenem predgovoru, evo me

k predmetu — k čitanju knjig. Izmed raznovrstnih duševnih hran, čtivo ima brez dvombe osobito važnost. O njem torej par vrstic, dasi je že prej o istem drug so-trudnik lepo pisal v „Slovenki“.

Knjiga! Kdo je še ne pozna, in kdo ne zna čitati in ne čita brez konca in kraja, čez dan, po noči, doma, po poti, povsod, zdaj ko se je tipografična obrtnost tako strašansko razvila, da knjige in časniki preplavljajo kakor silna povodenj ves olikani svet?

Brez števila bolj ali menj, ali celo nič genijalnih pisateljev se trudi dan in noč s pripravljanjem vsakojakega gradiva za tiskarne. Nebrojno stavcev spravlja skupaj črke in stavi spise, da jih neštevilni, čudoviti stroji z vrtoglavo urnostjo tiskajo na tisoče in tisoče. Po vsem olikanem svetu so razvrščene velikanske knjigarne z ogromnimi zakladi knjig. Po vseh železnih progah, po vseh poštah, po cestah, po stezah romajo do zadnje gorske vasice vsakojake tiskovine, in nosijo hrane lačnim dušam. Če med prošlimi dobami imamo kamnito, bronovo, železno dobo, naša gotovo preide v zgodovino s pridevkom — papirnata, književna doba.

Ne more se tajiti, da čitanje prinaša veliko dobrega; mnogo koristi posameznim, mnogo vsej človeški družbi.

Dobra knjiga je pogostoma najlepša in najbolj duhovita zabava. Človek ni kar železni stroj, da more delati noč in dan brez odmora; ampak prav lahko se vtrudi toliko, da si mora iskati mimo nočnega počitka, še odločene dneve in ure počoja med samim delom, da mu ne zmanjkajo fizične moči, da ne pade onemogel pod težkim delom in da si ne pokvari šibkega zdravja.

Toda njegova narava je že taka, da se mora tudi v počitku s čem baviti, da ne ostane v popolni lenobi; kajti v njen je vedno kaj čilega in počitega, ki ne more ostati brezposelno. Dočim počiva trudno telo, deluje čil in živahen duh. Kakor nalašč prihaja človeku na pomoč dobra knjiga. On si lahko s čitanjem blaži srce in izobrazuje um in se nauči iz knjig dosti lepega in koristnega tudi za praktično življenje in za telesno blagostanje. Časa se ne sme izgubljati; čas je zlato, in blagor onemu, ki zna dobro porabiti proste ure s pametnim čtivom.

Marsikomu vtegne biti čitanje najboljša tolažba v nezgodah. Duh se potaplja v knjigo in pozablja kruto realnost. Ako si človek zna izbrati primerno berilo, dobi v njem najboljši lek drugače preveč skelečim ranam. Iz knjig lahko zajema srčnost in se uči vztrajnosti in udanosti v svojo usodo; večkrat se celo uči iz njih kako mu je postopati, da se ubrani nadaljnim nezgodam. Knjiga mu postane na vsak način najboljši prijatelj. Vtegne se zgoditi, da ga zapusti in izda poslednji znanec in mu ne ostane žive duše, da bi ga tešila in da bi mu pomagala. Ostane mu pa vendar in mu po svojem pomaga zvesta tolažnica in umna svetovalka — knjiga.

Dobra knjiga blaži srce, bistri um, množi ideje in širi duševno obzorje. Pripoveduje kaj in kako je tu in tam po svetu; kako je bilo nekdanj; kaj si je koristnega izumila veda; kaj je rodilo novega in lepega umetniško polje. Pred oči postavlja vsakovrstne lepe in dobre vzgled, spodbuja k marljivemu, krepostnemu, častnemu življenju;

povzdiguje duha nad vse, kar je podlega, vulgarnega, slabega, navdušuje ga za sijajne uzore dobrega, lepega, vzvišenega. Z eno besedo, knjiga postane najmogočnejši faktor kulture, napredovanja, ter duševnega in telesnega blagostanja.

Toda če zdravo berilo nam provzročuje toliko dobrega, žalibog! ne prinašajo nam menj slabega nenravni, strupeni književni prizvodi.

Spominjam se, da sem nekoč čital v svetem pismu (knj. Cahar. pror. pogl. V.) nastopne vrstice:

„Vzdignil sem svoje oči, in gledal, in evo knjige, ki je letela“.

„In mi reče (Gospod): Kaj vidiš? A jaz sem odgovoril: Vidim knjigo letečo, dolgo dvajset in široko deset komolcev.“

„A zopet mi reče: to je prokletstvo, ki se razprostira po vsej zemlji“.

Ravno isto se lahko reče o nenravnih, okuženih knjigah, ki preplavljajo današnji svet. One so res pravo, pravcato prokletstvo, ki pada pogubonosno na posameznike, na družine, na narode, ter jim jedro razjeda, in izpodriva same podlage, na katere sloni oprt splošni red in obče blagostanje.

Nezdrava knjiga postane najgnjusnejša zabava, mamilo najnižnjih čutov, nenravnost, izprijenost, dušna kuga! Ona ne samo ne daje počitka utrujenim živcem, ampak nasprotno utegne jih pripraviti do skrajne razdraženosti, do isterizma. Kvari redno poslovanje našega organizma, nas spravlja ob tek, ob sen, ob mir, in tako direktno ali indirektno postaja vzrok fizične bolezni.

In vendar fizična onemoglost ni še najhujša posledica nezdravega čtiva; žalostnejši mu je upliv na moralno življenje. Zadržuje namreč v razvitku duševne moči in vrline, pokvarja značaje, temni luč uma, da ni več mogoče z lehka soditi, kaj je resnica in kaj laž, kaj je dobro in kaj zlo. Polagoma in dosledno tepta, mori, uničuje še tako globoko ukoreninjene kalí čednosti in kreposti; razdira družinski mir; izruva pojme dolžnostij, poštenosti in pravice; peha človeka v dvom, v temo, v nered, v obup. Vsakdanja velikomestna kronika predobro podpira mojo trditev!

Slaba knjiga je sovražnik najhujše vrste. Pod krinko lepote, prijaznosti, ugodnosti, zabave, skriva najtemnejše namene, najpodlejšhe načrte. Z eno roko te boža, z drugo ti nevsmiljeno zariva v srce otrovani nož.

Slaba knjiga naposled je faktor nazadnjaštva in brutalnosti. Ona najsilnejše upliva na domišljijo in na strasti. Prva in druge se pod tem uplivom tako razvijajo, da največkrat paralizujejo moči zdravega uma in dobre volje. Kedar pa um in volja več ne moreta delovati, človek gre nazaj, propada; uzor za uzorom mu izginja; potrebe se množijo, fizična in moralna beda nastopata grozeče in ni rešilnega sredstva zoper nje. Napredek je pretrgan in človek se približuje čedalje bolj neumni živini.

Čestite bralke so že ugenile, da tukaj govorim posebno o nenravnem beletrističnem berilu, namreč o neki

vrsti romanov, novel, dram, pesnij in drugih enakih slovstvenih pojavov, ki so preplavili toliko dežel in izpridili toliko neizkušene mladine.

Čitajte le, čitajte mnogo, drage Slovanke; a če vam je kaj do svojega dobrega imena, do prave omike in do resničnega napredka, varujte se skrbno vsega, kar bi vas moglo pohujšati; odložite takoj iz začetka, brez daljšega pomisleka vse, kar bi ne mogle čitati glasno v pošteni družbi brez rudečice na poštenem licu. Pazite dobro kakovo hrano dajete svoji duši. Kakoršna hrana, taka tudi duša. Nezdrava hrana — nezdrava duša; nepoštena, otrovana hrana — nepoštena, otrovana duša. Neizogibno!

Čitajte pridno, pazljivo, mnogo. Zabavati se s kratkočasnim čtivom — sebesno vam! kdo bi se predrznil braniti kaj tacega? I to je potrebno. Toda ne pozabite bolj resnih knjig. Zgodovina, naravoslovje, živatopisi, vzgojevalne knjige, umetnostne razprave in tudi slučajno važnejša znanstvena dela, celó filozofična in socijoloziška vprašanja vam bodo zdaj pa zdaj v prostih urah dobro došla. Iščite si jih, kjer jih morete dobiti. Poslušajte, kolikor je možno, nasvete Slovenkine sodelovalke — duhovite Danice. Širite obzorje svojih idej, izobrazujte si pamet, blažite srce. Kako je lepo poslušati vas kedar se v svojih razgovorih vzpenjate nad navadno, puhlo, nično, dolgočasno klepetanje, in razpravljate kaj važnega, znanstvenega, umetniškega, sebi in drugim koristnega! Takrat ste res vse časti in priznanja vredne hčere, v katere sme narod lahko staviti svoje nade in na koje sme lahko biti ponosen.

A zopet ponavljam — pazite na kakovost svojega čtiva, svoje dušne hrane!

Značaj.

V kozarcu vince se blišči,
Slovenijo naj Bog živi!..
Dokler dostojno ti me boš redila,
Beseda moja tebe bo slavila...
A če mi tujec boljši kruh ponudi,
Nikar preveč se ne začudi.
Če sin ostavi tvoj oltar!
Denar!... denar sveta je vsevladar!...

Marica II.

Po noči.

Spisala Milka.

„Mama, mamica, čuj, ali čuješ? Oh, kako je mene strah“ šepetalo je in pritiskalo se štiriletno dekletce k materi pod odejo. „Mama ali čuješ, kako tolče; mama, mene je strah“. — Utihnili je in sopelo pod težko odejo,

ki mu je branila prosto dihati. „Čuj, čuj in zopet ropoče; kdo pa je tam zunaj mama?“ — „Tiho, tiho bodi Anica, le zaspí lepo, saj ni nič, burja piha in ropoče. Le naj razbija tam zunaj, saj k tebi ne more“ Utolažilo se je dete ter kmalu v sladkem snu pozabilo burjo in strahove.

„O, hvala Bogu, da je burja, naj piha, piha naj še vedno huje“, mrmrala je mati v postelji zroča proti oknu, ali ne bi morda tam zapazila znamenja dneva. In kakor bi hotela burja odzvati se njenej pohvali zazvižga, zatuli, zamijavka; potrese z vrati in loputne z vetrnicami, ki so ovirale svetlobi v sobo. Bile so ob steno, hiša se je tresla, burja tulila in stokala krog vogla. Sunek za sunkom je udarjal ob nizko ogljarsko kočó, kakor bi se ob tej hotel skušati, ali ima kraška burja še kaj moči. Tresk! in vetrnica ni več kljubovala. Odtrgalo jo je in neslo jo daleč v vas; a jutri bode že morda plavala po kakej kraškej mlaki. — Tam bode malim Kraševcem danes ladija, jutri voz, a kmalu streha ali zid v vedno istej prvotnej obliki.

„Svetli se že in še jih ni. Nekdo ropoče, morda je Ive“. Hitro ustane mlada mati, obleče se in hiti odpirat večina vrata. Burja jo sune s tako silo nazaj, da je omotaje se iskala zaslombe, da ne bi treščila na tla. „Dobro jutro strina!“ — „Bog ga daj stric!“ — „Strina Lojza, meni je burja pri hlevu streho odnesla, pusti no, prosim te, da svoje kože spravim v tvoj hlev“; ogovarja in prosi stari Ivica. — „Stric Ivica, še zdaj jih ni iz Trsta. Mislija sem, da bodo že po noči tukaj.“ — „Nič ne boj se, strina, Čič je hudič. Tvoj Ive ne pride jim tako hitro v pest, znam jaz, poznam ga. Z menoj je hodil mnogo let, in kogar on vodi, gotovo srečno odnese pete, a tudi svoj tovor spravi v denar. Ali imajo kaj svile pri sebi?“ — „Ne, samo s kavo so se založili“

Kdor pozna Kras z njegovimi duplinami in dolinami, skalami in prepadi, lahko si misli kako težavno pot in še težavnejšo hojo so si izvolili tihotapci, da bi srečno odnesli kavo, ki so jo za malo ceno kupili v Trstu. Po deželi jo bodo prodajali za dober dobiček, dasi jo oddajajo ceneje, nego vsak drug trgovec. Temne, viharne noči so jim dobro došle

Že tretjo noč plazi desetorica mož med kraškimi skalami. Zdaj hitro pomikaje se naprej, zdaj na trebuhu leže gleda, ali se kje ne zablíši finančarjeva puška.

Kolikokrat so svoje vreče vrgli v dupline skal in razpršili se ter zginili brez sledu, dokler se ni zopet oddaljila sumna jim prikazen. Nocojsna noč bila jim je posebno ljuba, dasi so morali z vso človeško silo upirati se močnej burji. Korakali so polagoma a brez strahu, kajti bali se niso, da bi jih nocoj, pri tem vremenu razpodil finančar. Potne kaplje rosile so jim čelo. Težka je bila vreča, težka. A naj bo, saj dobiček bo tudi lep. Odložili so bremena, da si oddahnejo. Vse nevarne vasi so že za njimi; pred jutrom bodo že doma.

„Čujte, kako nocoj burja tuli! Pravijo, da kedar se kdo obesi, ali pa če kdo ne umrje naravne smrti, vselej tako močno piha.“ — „Ne znam zakaj, pa morda je istina“ pritrjuje Ive, vodja tihotapcev.

„Pok, pók! . . . „vra“ in človeško truplo zvali se na tla. Burja zazvižga, zatuli in s peskom posiplje umirajočega, ki v smrtnem boju stiska in krči pesti. . . Vse tiho in mirno za trenutek. Tudi burja so je oddahníla. S podvojenimi močmi upira se v one človeške sence ob kraških skalah, da bi jih ali s peskom zasula ali odnesla. Toda kakor nocoj oblaki pod nebom, tako se tudi te hitro pomikajo naprej; saj jim je smrt za petami. . . .

„Frane, Miško, Juri! ali ste vsi? Kje je Ive? „Kje je Ive?“ upraša tudi strina Lojza; ali burja ji vzame besedo in prihrani sosedom odgovor.

Na priprostitih nosilih prinesli so ji moža mrtvega, okrvavljenega, s peskom in listjem odetega. Zazvižga, zatuli in zacvili burja, plaka žena vdova, in plaka sirota Anica, ki jo je bilo po noči tako strah; tako strah ravno tedaj, ko je njenega ateja zadela finančarjeva kroglja.



Z Dolenjskega.

(Dalje.)

Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj.
Kincite ga iz lastne moči, iz lastnega vira.
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako donel.

Koseski.

Lac (pri predpasniku), oprs-	marof, pristava.
nik.	martra, muka.
ladeljc, predal.	martrati, mučiti.
lajbeljc, telovnik.	medajla, kolajna.
lajerkosten, lajna.	meldati, naznaniti.
lajhtar, svečnik.	melšpajz, testenica (močnata jed).
lampa, svetilka.	menežarija, zverinjak.
larfa, krinka.	mežnar, cerkovnik.
lectar, medar.	merkati, paziti, zapomniti se
lotati, spajati.	zaznamovati.
luftati, zračiti.	modroc, žimnica.
luftbalon, zrakopláv.	mojškra, šivilja (krojačiča).
luster, lestevec.	montelj, plašč.
lušten, prijetno.	morost, močvirje.
ledek, neoženjen.	muja, trud.
leder, usnje.	mušter, uzorec, kroj.
left, zrak.	Naftelj, zapon, zapenec.
legnat, prilika.	natirlih, naravno, seveda.
lemenat, semenišče.	natura, narava.
lenir, ravnilo.	necati, mrežiti, mrežo plesti.
lešt, veselje.	note, sekirce.
lojtra, lestva.	noticbuh, beležnica.
lon, plačilo, zaslužek.	nucati, rabiti.
Makaroni, vlitki.	nudelni, rezanci.
manira, olikanost.	nudelpret, razvaljalnica, (de-
manšeta, naročka.	ska za rezance).
marela, dežnik.	Obligacija, zadolžnica.
marinar, mornar.	obšid, slovo.
marka, znamka.	markedendarica, jestvinarica.
markedendarica, jestvinarica.	obzec, peta.

ofcet, ženitvovanje.	pucati, osnažiti.
ofer, darovanje.	pufer (pri železniškem vozu)
oferten, gizdav.	buháč.
ofert, napuh.	pukelj, grba.
orenga, red.	purfelj, smodnik.
oširati (konja), opraviť.	purgermajster, župan.
Packa, madež.	pušeljc, šopek.
pajnhof, kolodvor.	Rajf, obroč.
pakelc (punkelj), zveženj.	rajfenk, dimnik.
pankeljc, trak.	rajfenkirar, dimnikar.
panorama, svetozor.	rajtati, računati.
papendekel, lepenka.	rajža, pot.
partecetelj, osmrtnica.	ravbar, ropar.
paver, kmet.	ravfati, rovati se.
pavola, bombaž.	regeljca, pravilo.
pecirk, okraj.	regirati, vladati.
pecirkhauptman, okrajni glav.	regulator, ravnalec.
var.	rendezvous, sestanek.
pedenarca, postrežnica.	ribežen, strgalnik.
pedenati, streči.	ribati, strgati.
pedentar, sluga, strežaj.	ringeljšpil, vertiljka.
peglati, likati, gladiti.	rihta, sodnija, jed.
peglezen, likalnik.	rihter, sodnik.
percajt, zgodaj.	rihtati, ravnati.
penzelj, čopič.	rihtik, prav.
peštelati, naročiti.	rinka, prstan, obroček.
pild, podoba.	rištetenga, oprava.
pir, pivo.	riteršporn, ostrožnica.
plác, trg.	rom, okvir.
plajšteft (glej blajštift).	ror, cev.
pôs, potni list.	rostbratelj, bržrla.
povšter, blazina.	rukati, trgati, rovati.
prajzelberen, močičevje.	Servet, prtič.
praktikant, vežbenik.	sofler, šepetalec.
prata, pečenka.	soldat, vojak.
plateljc, list.	Šac, zaklad.
pob (poba), fant.	šacati, ceniti.
poden, tlak.	sajba, šipa.
pogen, pola.	šajtrga, samokolnica.
pogirvati, zahtevati.	šalca, skledica.
polbirar, brivec.	šefla, zajemalka.
polbirati, briti, obriti.	šekast, lisast.
polken, stemnice.	šenkati, podariti.
pôn, železnica.	šikoven, pripraven.
preša, stiskalnica.	šilkrota, želva.
priftošeli, denarnik, listnica.	šimfati, zmerjati.
prif, pismo.	šintar, konjederec.
priftrigar, pismonoša (listár)	škatlja, zaklopnica.
prond, prisad.	šlegel, stegno.
pruh, kamnolom, kila.	šlingati, prepletati.
pucati, znažiti.	Pride še.

Ironija.

Bil je to nenavaden prizor.

Sedel je pred glasovirjem kakor sivolas, siromašno oblečen delavec, zopet po dolzih tridesetih letih. . .

Oj, da bi ga mogla tako naslikati!

Igral je; kaj, ne vem. . . Se žuljavimi rokami je udarjal ob tipke in v sanje zatopljen, nemo zrl pred se.

Po bledem, nagubanem lici prelivala se je bolestna rudečica, glava se mu je zibala v taktu, tako, da so se mu vsuli dolgi sivi kodri preko čela in preko očíj. . . . A on tega uže več zapazil ni, oči je imel zaprte. . . .

Melodija segala mi je globoko v dušo, in misli so mi uhajale nazaj, nazaj v prošle čase, katerih nisem preživela jaz. . . Hladno me je spreletavalo po životu. Turbni zvoki pa so mi zveneli na uho, kakor votlo ječanje in potlej kakor otožno, v daljavi se izgublajoče tožbe. .

Gledala sem ga nepremično; on se je pa smehljal in mirno igral naprej. . . Je bil li to porog obupa ali nasmeh srčnega miru?

Ne vem. . . Lahneje in lahneje donela je melodija in se naposled popolnoma izgubila.

Pogledal me je hvaležno, solzé se, nasmehnila sva se oba. In šel je. . .

Bil je nekoč učitelj, postal manj, še manj: rudar in sedaj. . . . Pravijo, da je duševno bolan, da je bil nekoč zelo nesrečen. Ko sem ga vprašala indiskretno zakaj? tedaj se je nasmehnil, tako čudno, tako neizrecno čudno in vedela sem, da je bil to smeh — ironije.

Viola.



Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S—

III.

Zakaj plačeš mlada, lepa ženska ob zibki svojega prvorojenca? Mala, siromašna je sicer tvoja sobica, a priča nam o marljivem, poštenem delovanju. — Solnce sije tako žarko na zemljo, ki se je nakitila z vsem lepim novim pomladanskim cvetjem, da se pač uzradosti čloško srce, a tebe ne predrami iz žalja. Niti trkanja na vrata ne čuješ, komaj zapaziš, da se otvoré in da stopi v sobo lep, mlad, bogato opravljen gospod. Zakaj ne odzdraviš, zakaj se ne zmeniš za prišleca?

„Ana, še jedenkrat, zadnjič pridem. Odpusti, a izpoznavaj, da ni mogoče drugače. Kar je bilo, bodi nama kakor sladke sanje. Vsaj tega ne smeš in ne moreš zahtevati, da zaigram vso svojo srečo, da odstopim od bogate ženitve, da si uničim svojo bodočnost. Skrbeti hočem za te in za otroka, a ločiti se morava.“

Seveda, njegova sreča in prihodnost to zahteva. A kaj je vprašala ona po svoji sreči, po svoji bodočnosti, ko se mu je udala — zaupala je le na njega in ga ljubila. . .

Bridko se zaihtiš, mrzlo mu podaš desnico ter



praviš: „Denarja mi ne ponujaj! Ako sem grešila, zgodilo se je samo iz ljubezni in težko se pokorim za to. Da, sanjala sem, a sedaj sem se prebudila in občutim prevaro življenja. Bodi srečen, ako utegneš, zame je sreča odmrta“. Čez nekoliko dni sta si prisezla ženini in nevesta pred altarjem večno zvestobo. Sorodniki in znanci so čestitali novoporočenima, ki sta bila videti vsa v blaženstvu. Kdo vé, nili spremljala moža podoba bivše ljubice kot svareča in kazneča prikazen v življenje?

IV.

V cerkvi se vrši slovesna poroka. Obilo sorodnikov in znancev novoporočenih, nešteta množica radovednih gledalcev napolnila je svetišče. Ob stebru pri urodu sloni bleda, ubožna žena, malo dekletce drži ob roci, dojenčka ima v naročju. Na obrazu se ji bere strast, jeza in obup. Nepremično zre pred oltar, kjer se je baš završil cerkveni običaj in od koder se svatje v dolgi vrsti pomičejo skozi cerkev k izhodu. Tedaj se prerije v prve vrste gledalcev, in ko pride mimo ženini z nevesto, zagrozi mu in zakriči: „Bodi proklet“. Osvetila se je, osramotila njega, a še mnogo bolj sebe. — Ljudje se spogledavajo, šepečejo, posmehujejo ali groze . . . a hipna razburjenost se kmalo poleže, saj ji je uzrok precej navaden. — In ta hip je morda ostrupil vso srečo mladi ženi, — morda, kajti kdo ve, je li njena vest čista?

V.

Sredi trga se je nabrala velika množica krog ubogega starca, ki se je obnemogel zgrudil na tla. Ko ga zopet pripravijo k zavesti, prične pripovedovati, da ga je glad in obnemoglost vsled tega tako prevzela, da so mu izginile moči in zavest. Starčeve solze ganile so množico. Hitro prično nabirati v njegov klobuk milodare, večinoma podajejo drobiž, le malo kdo se hitro zmuza od tod. Precejšnja svotica se mu uroči. Tedaj pa pravi neki prišlec, ko začuje, kaj se je pripetilo: „Ne dajte se begati sleparjem; jaz sem uže večkrat naletel na ljudi, ki na tak način s simulacijo vzbujajo sočutje in si pridobivajo novce“. Ljudje oporekajo temu, nekateri mu vender le priterjujejo. Saj je zlasti v velikem mestu dosti sleparjev, ki izkoriščajo sočutje drugih. In tako tudi ne vemo, je li omenjeni starček zavžil milodare in so okrepčal vsaj za prvo silo in nekaj dni, — ali pa je ob bližnjem vogalu ponovil svoj manevar.

Književnost in umetnost.

Žena — književnica v Carigradu. Slovenke si ne moremo niti misliti, da bi bila kakova slavna pesnikinja ali v obče književnica na razupitej, na pol barbarski turški zemlji, kjer je žena že prava sužnja. In vendar je tudi tam takovih žen. Zastonj vse zatiranje; ako je Stvarnik podelil tak izreden dar, ne morejo ga ovirati, ne morejo zabraniti niti na turški zemlji, da bi ne prišel na dan.

Sarajevska „Nada“ piše: „Ni naroda na svetu,

katerega je obsjalo solnce prosvete, da bi ne rodil vsaj nekaterih žen, ki bi se izkazale na književnem polju. V starem veku so prizori redki. Edini grški narod more se ponašati z nekateri učenimi ženami, a na čelu vseh stoji glasovita pesnikinja Safo.

V srednjem veku je rodil kulturni arabski narod več žen, ki so zavzele odlično mesto ne samo kakor pesnikinje ampak tudi kakor naobražene glavice v zgodovini arabske književnosti. Od vseh vej arabskega naroda pripravil je oni v Španji največ žen za pesniški in književni poklic. Največja arabska pesnikinja Hansa je živel v VII. stoletju. Koliko važnosti so polagali Arabci v Andaluziji na vzgojo svojih hčer, svedočijo nam imena: Ajiša Elbanija, Ajiša Elkurtubijeva, Lubna, Hatica, ki je napisala obsežno delo o muziki i. dr. vse te so visoko učene pesnikinje in pisateljice. Merjem je za vladanja Hakema II. predavala arabsko književnost na visoki šoli v Sevilji in vzgojila mnogo učencev in učenk, katere s ponosom omenja zgodovina arabske književnosti.

Za Arabkami so Perzijanke. Tudi v perzijski literaturi je več učenih žen, med katerimi so osobito: Zubini Nisa in Sala Hatim.

V teh so se vzgledovale Turkinje. Kakor prve turške pesnikinje nam bilježi zgodovina: Zejnebu in Mihrijo. Obe ste živeli pred štirimi stoletji za vladanja Mehmeda II. Vzporedno s Zejnebu moreta se staviti poznejši pesnikinji iz XVII. stoletja Ajišei Nuba in Fitnet. Razven teh imajo Turki še cel niz pesnikinj, med katerimi osobito Ani, Safvet in Lejla. Koliko je meni znano, dala je tudi Hercegovina turški književnosti dve pesnikinji — dve unukinji glasovitega Ali paše Stočevića po imenu Nasiba in Habiba. Pravijo, da je bila Habiba visoko naobražena.

No, tudi današnje Turkinje so vredne, da se na nje ozira učeni svet, nekatere radi osobite izobrazbe, a druge radi posebnega dara. One se ne omejujejo le na spoznavanje Iztoka, ampak za vse vedo in proučavajo, kar je na zapadu. Mnoge med njimi govore, čitajo in pišejo razven iztočnih jezikov tudi dva ali tri evropske jezike. Nekatere pišejo celo v francoskem jeziku. Mislim in trdno verujem, da Alija je na odličnem mestu med modernimi evropskimi pisateljicami, ker njena dela kažejo, da ima velik dar in visoko naobrazbo. Nekatera dela so prevedena tudi na francoski jezik, n. pr.: „Les Musulmanes contemporaines“, Paris, Lemerre edit. V Evropi se je sumilo, ali res to ona piše, ali ne kdo drugi?

Na to je vstal glasoviti turški učenjak Ahmed Midhat ter dokazal, da ona piše vse sama brez nikake pomoči in, da se turška knjiga nadeja od nje še mnogih del, katera ponese njen glas po Evropi.

Za lep primer učenosti in veččega peresa mladih turkinj prevel je Nadin sotrudnik beg Bašagić članek od Remzije hanume, tiskan nedavno v Ikdamu. Prevajalec se nadeja, da ta članek razbistri pojme o turških ženah in da obrne pozornost čitateljev na musulmanke, o katerih se je dozdej znalo le malo.

Ker bi utegnil članek zanimati tudi naše Slovenke, prinesemo ga morebiti prihodnjič v prevodu. Videle bodo

naše Slovenke, kako zna Turkinja zagovarjati svoje stališče.

Petindvajsetletnica delovanja kiparja Antokolskega. O tem velikem umetniku pisal je pred več leti obširno vrli „Slovanski svet“, sedaj, ko obhaja Antokolskij petindvajsetletnico svojega delovanja piše Sarajevska „Nada“: Rusija se more ponašati s prvim kiparjem na svetu in to je Antokolskij katerega je o priliki njegovega jubileja imenoval car Nikolaj II. državnim tajnikom a pravim članom akademije umetnosti. Antokolsky je eden izmed najženijalnejših kiparjev, Njegova skupina Kaj n in Abel j je delo prve vrste realistično in vseskozi plastično. Antokolskij je malo ne samouk, a vabil se je mnogo let v Parizu, kjer so ga silno hvalili. Od leta 1888. je profesor v akademiji v Petrogradu. V njegovih idejah in modelizaciji je nekaj originalnega kakor v romanih Turgenjeva, Tolstega in drugih Rusov. Ni torej čudo, da mu Rusi, osobito najmodernejši kritiki pripisujejo narodno rusko znamenovanje v umetnosti.

Razne vesti.

Popravek. V 7. št. „Slovenke“ pri spisu „Z Dolenskega“ vrinile so se naslednje pomote: etui in ne etni, fara župnija in ne županja, klecenbrat, kerhljak in ne kerhljsk.

Žensko gibanje na Dunaji. V „Christliche Frauen Zeitung“ čitamo, da bi se dunajskemu ženstvu godila velika krivica, ako bi se mu odrekala velika zasluga o zmagi krščanske - socialne stranke. Krščanske dunajske žene so storile jako mnogo o antiliberalnem gibanju. Podpirale so kristjanske prodajalce s tem, da so kupovale samo pri njih in nobena pri židih; s tem so pa pridobile kristjanske trgovce za kristjanski socializem. V mnogih zborovanjih izreklo se je dunajsko ženstvo za krščanskega kandidata Luegerja in delale so na vse načine in iz vse moči, da so odpravile tudi židovske časopise iz svojih hiš. Dunajsko ženstvo je takoj hrabro stopilo nasproti javljajočemu se sovražniku krščanstva v učiteljstvu in s tem pokazalo, da so žene poklicane zastopnice otroške vzgoje.

R.

Za piruhe. Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani poslale so Litijske-Šmartinske Slovenke za velikonočne piruhe 100 gld. pokroviteljine izrazujoče željo, da bi naša slovenska blagovestnika izprosila ubogim Primorskim bratom in sestram boljših časov.

Naj bi se o velikonočnih praznikih rodoljubke in rodoljubi prav pridno spominjali naše slovenske šolske družbe, ki ima vzvišeni namen obraniti slovensko deco materi Sloveniji!

O angležkih ženah se glasi članek v časopisu „Aube“. Iz njega posnemamo te-le zanimive podatke: Pisatelj G. Steffeus pripoveduje v tem članku, kako gospodarstvene razmere na Angležkem otežujejo in ovirajo — možitve. Opisuje, kakošna pomanjkanja trpi družina, imajoča 500 funtoy šterlingov*) letnih dohodkov, — kako je celo ona sè 700 f. št. prisiljena k varčnosti, mejtem ko je ne-

oženjen prostak z 1—1½ f. št. na teden z vsem oskrbljen v takozvanih „domih“. Ti „domi“ — šaljivo jih nazivljajo modérne „smostane“ — so krasna poslopja, ki imajo poleg majhnih, jako ugodno urejenih stanovanj še zabavne sobe — in krijejo stotine samcev v svojih prostorih. Ti „domi“ delajo sevèda konkurenco zakonom in angležka dekleta so se povsem sprijaznila z mislijo da je večini njih usojeno da ostanejo — samice. Pametna odgoja in razmišljanje te okolnosti pa sta je dovèli do spoznanja, da se treba kar najbolje pripravljati za bodočo samostalnost. Angleško dekle vsled tega ni sanjavo, sentimentalno — nego, čvrsto, dobrohotno po — in izučeno, praktično, delavno bitje, ki sentimentalnost po imenu komaj pozná. — Temeljiteje nego mož se je osvobodilo vsakih predsodkov ter se z neverjetno spretnostjo udomačilo v novih razmerah. S starimi devicami drugih dežel — z onimi bojazljivimi, zasmehovanimi, nestalnimi bitji — nima nikake sličnosti; nasprotno, ona si je svoje vrednosti in neodvisnosti popolnoma in ponosom svesta. Opirajoča se ob natančno znanje in pravo razsodnost socialnih razmér in zahtév so tudi nje politične težnje zrele in nje ideje o rešitvi najperečjih vprašanj toli jasne, napredne in drzne, da tudi v slučajih ako so prekoračivši meje, niso dosegle stavljenega smotra, ostanejo poučljive in zanimanja vredne.

„Die Zeit“.

Slovenke! Kupujte vse le pri Slovencih! V tabakarnah zahtevajte slovenske pošne tiskovine, ker drugače vam jih ne dadó, dasi jih imajo

Sv. Cirila in Metoda družbo podpirajmo,
Pri vsaki priliki me za - njo nabirajmo!

DOMA.

Solnce in zdravje. Že stari Rimljani so znali kolike važnosti za zdravje je solčna svetloba. Imeli so na južni strani svojih stanovanj terase (solaria) kamor so hodili, da so vživali čist, svež zrak in se veselili blagodejnih solčnih žarkov. Tudi sedanji zdravniki priznavajo ugoden vpliv solčnih žarkov ob boleznih osobito plućnih. Tako je prav dobro, ako se takoj v začetku takih boleznih potuje po morji n. pr. v Madejro ali Avstralijo. Celó v naših krajih, kjer je podnebje takó spremenljivo vpliva dolgo bivanje na solnci jako ugodno na nervozne in slabotne bolnike. Ljudje, ki delajo pod zemljo, ućakajo jako redkokedaj visoko starost. Gotovo je tudi, da barake in vojašnice niso zdrave, ako ne sije solnce vanje. Izkušnja tudi ući, da se nalezljive bolezni javljajo česće v hišah, ki so v senci, nego v onih, ki so obrnjene proti jugu in sije solnce vanje. Vsakdo naj si prizadeva torej, da biva po leti in po zimi mnogo na solčnih žarkih. Stanovanja pa naj bodo na stežaj odprta blagodejnim solčnim žarkom, ki so vir moči za mladost, a za starost neobhodna potreba.

Madeže na črnem suknu sem večkrat izprala tako le: Skuhala sem malo tobaka (slabega) pomočila ščetko v tistej vodi ter ž njo drgnila po madeži, kateri je takoj izginil.

Za zobe. V steklenico od kisle vode se dene eno pest žajbeljna (tudi suh je dober); za 6 krajc. galunovega praška in se potem nalije polno steklenico dobrega vinskega kisa, ter pusti stati tri tedne; potem se rabi, kakor omenjeno, to mešanico se primeša vodi in se ž njo umiva vsak dan zobe in čeljusti.

Sneg. Ako se pridene beljakom ščepec soli, naredi se sneg trji in hitreje.

Milo za perilo in tlá se naredi ceno tako le: V kotel se vlije 24 litrov deževnice (druga voda ni dobra), pridene 7 kil loja, $2\frac{1}{2}$ vgašenega apna in $2\frac{3}{4}$ kile sode, ter se kuha prav počasi 3 do $3\frac{1}{2}$ ure; med kuho se mora vedno z leseno lopatico mešati. Nato se pogrne v zaboj veliko ruto in vlije to mešanico notri in pusti toliko časa, da se dobro vleže, potem prebrne na desko in posnši na vetru in v senci.

Kvadratna uganjka. Priobčila I. Epple.

a	a	e	e
r	r	s	s
t	t	t	t
t	v	v	i

Iz teh črk sestavijo se besede, katere čitane navpično od zgoraj navzdol in vodoravno od leve proti desni nam dajo: mesto na Primorskem, siroto, našo zemljo, nepošteno ljudi.



Usake vrste

TAMBUK

dobivajo se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak



Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.



List izhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v tabakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnštvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc. Trst.

Listnica uredništva.

G. Jar. Strmski: Svoje pesmi (te besede Vaše stvari še niso vredne) ste poslali uredniku „Edinosti“ z opombo: „Mislim da za te nimate povoda več jih djati na stran!“ In pa še koliko povoda! Pustite Lenau-a, naj počiva v miru, ne obračajte njegovih verzov, da se ne obrne v grobu! „Kdaj bode shod slovenskih pisateljev?“.. hm... smešno...

Zagorska Slovenka: Hvala, pošljite mi svoje pesmi takoj, prosim! Srčen pozdrav!

Milka. Prelepá hvala, le pridno naprej, srčen pozdrav!

Micika v Trstu: Prejela, ako bode dobro, pride Irihod-njič; hvala.

Pošiljatelj iz Vinic: Po otroški pisavi sodile smo na prvi hip — da ne more biti nič. A bilo je nekaj prekrasnih pesmi Jenkovih, katere ste prepisali in še prepisali — slabo.

Feodora: Prejela hvala, pisala Vam bodem posebe kmalu

Mirka: Ustrežem Vaši želji ter Vam napišem skoro posebno pismo sé zaželenimi nasveti.

Dobiti želé

nekatero odlične gospe in gospodične v Trstu slovensko šiviljo in gospodičino, da zna izvrstno vezti (štikati). Pismene ponudbe naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“.

Naznanilo.

Založništvo „Vžigalic družbe sv. Cirila in Metoda“ prejelo je te dni toliko množino tega narodnega blaga, da vsako naročilo lahko točno izvrši. Zaloga je v trgovini Iv. Perdan v Ljubljani, Vodnikov trg. — Slovenci! Kupujte le družbine vžigalice, ker s tem razširjate slovensko ime in gmotno podpirate družbo sv. Cirila in Metoda.



Spoštovani g. G. Piccoli, lekarnar

V LJUBLJANI.

Častim se dolžnega poročati Vam, da se je iskazala Vaša „tinktura za želodec“, katero sem priporočil mnogim otrokom moje župnije kakor izvrstno učinkujoča, ampak da je tudi mene oprostila motenje želodčnega delovanja na katerem sem trpel prilično 9 let.

se spoštovanjem

ANTON NICOLICH

župni adm.

Sv. Lucija-Šitaca pri Labinju 8. 11. 1896.

Spoštovani g. lekarnar Piccoli

V LJUBLJANI.

Prosim pošljite mi nemudoma proti poštnem povzetju 4 ducente Vaše „tinkture za želodec“ katera mi je do sedaj tako dobro storila.

se spoštovanjem udani

JOSIP BOTTEGARO

župnik in dekan

Podgora pri Bujah, Istra 20[5]96.

„Tinktura za želodec lekarnarja G. Piccoli-ja „k angelju“ v Ljubljani razpošilja se točno proti poštnem povzetju. Poštni porto plača naročnik.

Cena: 12 steklenic se zabojčkom stane 1 gl. 36 mč.,

1 poštni paket se 70 steklenicami stane 6 gl. 50 mč.

